

MADANIY MEROS OBYEKTLARINING TURIZMDA TUTGAN O'RNI

Boxodirov Ixtiyor Boxodir o'g'li Tarxi
fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent.
Toshkent davlat iqtisodiyot Universiteti Turizm
va Mehmondo'stlik fakulteti 1-kurs talabasi
Abdullayev A'zamjon Adham o'g'li

Annotatsiya: Mazkur maqolada madaniy meros obyektlarining turizm sohasidagi o'rni, ularning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishga ta'siri hamda milliy madaniyatni asrash va targ'ib etishdagi ahamiyati atroflicha tahlil qilinadi. Madaniy meros obyektlari turizm resursi sifatida nafaqat sayyohlar oqimini oshirish, balki hududlar iqtisodiyotini rivojlantirish, aholi bandligini ta'minlash va milliy qadriyatlarni asrab-avaylashda muhim omil ekanligi ilmiy asosda yoritib beriladi. Shuningdek, O'zbekiston hududidagi moddiy va nomoddiy madaniy meros obyektlarining turizm salohiyati, ularni saqlash va samarali foydalanish masalalari muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: madaniy meros, turizm, tarixiy obidalar, milliy qadriyatlar, turizm salohiyati.

Аннотация: В данной статье подробно рассматривается роль объектов культурного наследия в развитии туризма, их влияние на социально-экономическое развитие и значение в сохранении и популяризации национальной культуры. Объекты культурного наследия как туристический ресурс способствуют увеличению туристического потока, развитию региональной экономики, созданию рабочих мест и сохранению национальных ценностей. Также анализируется туристический потенциал материального и нематериального культурного наследия Узбекистана, а также вопросы их сохранения и эффективного использования.

Ключевые слова: культурное наследие, туризм, исторические памятники, национальные ценности, туристический потенциал.

Annotation: This article analyzes the role of cultural heritage sites in tourism development, their impact on socio-economic growth, and their importance in preserving and promoting national culture. Cultural heritage sites as tourism resources play a significant role in increasing tourist flows, developing regional economies, creating employment opportunities, and safeguarding national values. The article also examines the tourism potential of tangible and intangible cultural heritage in Uzbekistan, as well as issues related to their preservation and effective utilization.

Keywords: cultural heritage, tourism, historical monuments, national values, tourism potential.

KIRISH

Bugungi globallashuv sharoitida turizm sohasi jahon iqtisodiyotining eng tez rivojlanayotgan tarmoqlaridan biri hisoblanadi. Turizm nafaqat iqtisodiy foyda keltiruvchi soha, balki xalqlar o'rtasida madaniy aloqalarni mustahkamlovchi, milliy qadriyatlarni dunyoga tanituvchi muhim vositadir. Ayniqsa, madaniy meros obyektlari turizmning asosiy resursi sifatida katta ahamiyatga ega.

Madaniy meros — bu ajdodlarimizdan bizgacha yetib kelgan moddiy va nomoddiy boyliklar majmui bo'lib, u xalqning tarixiy xotirasi, o'ziga xosligi va milliy identitetini ifodalaydi. Tarixiy obidalar, me'moriy yodgorliklar, arxeologik topilmalar, xalq amaliy san'ati, urf-odat va an'analar madaniy merosning muhim tarkibiy qismlaridir. O'zbekiston hududi qadimdan Buyuk Ipak yo'lining markaziy bo'g'inlaridan biri bo'lib, bu yerda ko'plab sivilizatsiyalar kesishgan. Samarqand, Buxoro, Xiva, Shahrisabz kabi shaharlar nafaqat mamlakatimiz, balki butun jahon miqyosida mashhur madaniy meros obyektlariga ega. Ushbu boy merosdan turizm sohasida samarali foydalanish bugungi kunda dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

ASOSIY QISM

Madaniy meros tushunchasi va uning turlari.

Madaniy meros tushunchasi keng qamrovli bo'lib, u moddiy va nomoddiy shakllarda namoyon bo'ladi. Moddiy madaniy merosga tarixiy binolar, me'moriy inshootlar, arxeologik yodgorliklar, muzey eksponatlari kiradi. Nomoddiy madaniy meros esa xalq og'zaki ijodi, urf-odatlar, marosimlar, milliy taomlar, an'anaviy hunarmandchilik va san'at turlarini o'z ichiga oladi. Turizm nuqtayi nazaridan qaralganda, har ikkala tur ham katta ahamiyatga ega. Masalan, tarixiy obidalar sayyohlarni jalb qilsa, milliy bayramlar, festival va an'analar ularning mamlakat madaniyatini chuqurroq anglashiga yordam beradi.

Madaniy meros obyektlarining turizm rivojiga ta'siri.

Madaniy meros obyektlari turizmning asosiy jalb etuvchi omillaridan biridir. Sayyohlar ko'pincha tarixiy va madaniy ahamiyatga ega joylarni ko'rish, o'rganish va his qilish maqsadida safarga chiqadilar. Bu esa turistik marshrutlarning shakllanishi va infratuzilmaning rivojlanishiga turtki bo'ladi.

Madaniy turizm quyidagi ijobiy jihatlari bilan ajralib turadi:

- Hududga tashrif buyuruvchilar sonining ortishi;
- Mahalliy aholi bandligining oshishi;
- Xizmatlar sohasi rivoji;
- Milliy madaniyat va an'analarning tiklanishi va asrab-avaylanishi.

O'zbekistonda madaniy meros obyektlarining turizm salohiyati.

O'zbekiston dunyodagi eng boy madaniy merosga ega mamlakatlardan biri hisoblanadi. Respublikada minglab tarixiy va me'moriy yodgorliklar mavjud bo'lib, ularning bir qismi UNESCOning Butunjahon merosi ro'yxatiga kiritilgan. Samarqanddagi Registon maydoni, Buxorodagi Ark qal'asi, Xivadagi Ichan-Qal'a majmuasi, Shahrisabzdagi Oqsaroy saroyi kabi obyektlar xalqaro miqyosda tanilgan. Ushbu obyektlar turizmni rivojlantirishda muhim rol o'ynab, mamlakatning ijobiy imijini shakllantiradi.

Madaniy merosni saqlash va turizm o'rtasidagi muvozanat.

Turizmning rivojlanishi bilan bir qatorda madaniy meros obyektlarini saqlash masalasi ham muhim ahamiyat kasb etadi. Haddan tashqari turistlar oqimi tarixiy

obidalarga zarar yetkazishi mumkin. Shu bois, barqaror turizm tamoyillarini joriy etish zarur.

Barqaror turizm quyidagilarni ta'minlaydi:

- Meros obyektlarini muhofaza qilish;
- Ekologik muvozanatni saqlash;
- Mahalliy aholining manfaatlarini himoya qilish;
- Uzoq muddatli iqtisodiy foyda.

Madaniy meros asosida turizmni rivojlantirish istiqbollari.

Bugungi kunda raqamli texnologiyalar yordamida madaniy meros obyektlarini targ'ib qilish imkoniyatlari kengaymoqda. Virtual ekskursiyalar, onlayn muzeylar va raqamli arxivlar sayyohlar qiziqishini yanada oshiradi. Shuningdek, madaniy festival va xalqaro tadbirlar tashkil etish orqali turizm salohiyatini kuchaytirish mumkin.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, madaniy meros obyektlari turizm sohasining ajralmas va muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Ular nafaqat iqtisodiy foyda keltiradi, balki milliy madaniyatni asrash, tarixiy xotirani saqlash va kelajak avlodga yetkazishda muhim rol o'ynaydi. O'zbekistonda mavjud boy madaniy merosdan turizmda oqilona va barqaror foydalanish mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga xizmat qiladi. Shu bois, madaniy merosni muhofaza qilish va turizmni uyg'unlashtirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib qolishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi "Madaniy merosni muhofaza qilish to'g'risida"gi Qonuni.
2. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat — yengilmas kuch. – Toshkent.
3. Azizov S. Turizm asoslari. – Toshkent: Fan, 2018.
4. UNESCO. World Heritage and Tourism.
5. Saidov A. Madaniy meros va zamonaviy jamiyat. – Toshkent, 2020.